

Współpraca i wyższa jakość kształcenia

30 lat programu CEEPUS

Środkowoeuropejski Program Wymiany Uniwersyteckiej
Central European Exchange Program for University Studies

Sieci akademickie w działaniu

Program CEEPUS jest pierwszym programem współpracy wielostronnej w dziedzinie edukacji krajów Europy Środkowej, ustanowionym na podstawie wielostronnej umowy międzynarodowej. Podstawowym celem programu jest wspieranie wymiany akademickiej w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego zarówno studentów, jak i nauczycieli akademickich. Program opiera się na współpracy jednostek akademickich, w ramach której realizowane są mobilności międzynarodowe dla studentów oraz pracowników dydaktycznych i naukowych akredytowanych uczelni z państw członkowskich programu CEEPUS. Państwami członkowskimi programu są obecnie: Albania, Austria, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria,

Chorwacja, Czarnogóra, Czechy, Macedonia, Mołdawia, Polska, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia, Węgry. Udział bierze również Uniwersytet w Prisztinie.

W realizację sieci akademickich oraz wymianę stażystów najbardziej zaangażowane są uczelnie techniczne oraz inne, reprezentujące nauki przyrodnicze, ekonomiczne, medyczne i artystyczne. CEEPUS cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mniejszych uczelni – daje bowiem możliwość uatrakcyjnienia oferty dydaktycznej i rozszerzenie współpracy międzynarodowej. Duże zaangażowanie polskich uczelni w sieci akademickie pokazuje, iż program umożliwia im

kontynuowanie współpracy, pielęgnowanie nawiązanych kontaktów i prowadzenie wymiany z partnerami zagranicznymi. Dzięki wsparciu w formie stypendiów przyznawanych osobom uczestniczącym w tej współpracy międzyuczelnianej. Program poprzez mobilność akademicką przyczynia się również do podniesienia poziomu i jakości kształcenia oraz badań naukowych prowadzonych w polskich szkołach wyższych, a także na podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich i rozwój młodej kadry naukowej.

CEEPUS IV. W ostatnich latach Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Narodowa Agencja

Wymiany Akademickiej brały aktywny udział przygotowaniach do negocjacji kolejnego porozumienia. Najważniejszym punktem przy tworzeniu CEEPUS IV były alternatywne formy mobilności wirtualnych i hybrydowych (jako opcja) z nastawieniem na preferowanie mobilności fizycznej oraz możliwość udziału w krótkoterminowych formach kształcenia obywateli państw trzecich w ramach realizowanych działań CEEPUS Work Program w państwach członkowskich. Program CEEPUS charakteryzuje prostota administracyjna oraz szybkość reakcji w dostosowywaniu się do potrzeb środowiska akademickiego. Więcej informacji o programie CEEPUS na stronie www.ceepus.info.

NAWA

Synergia 15 państw

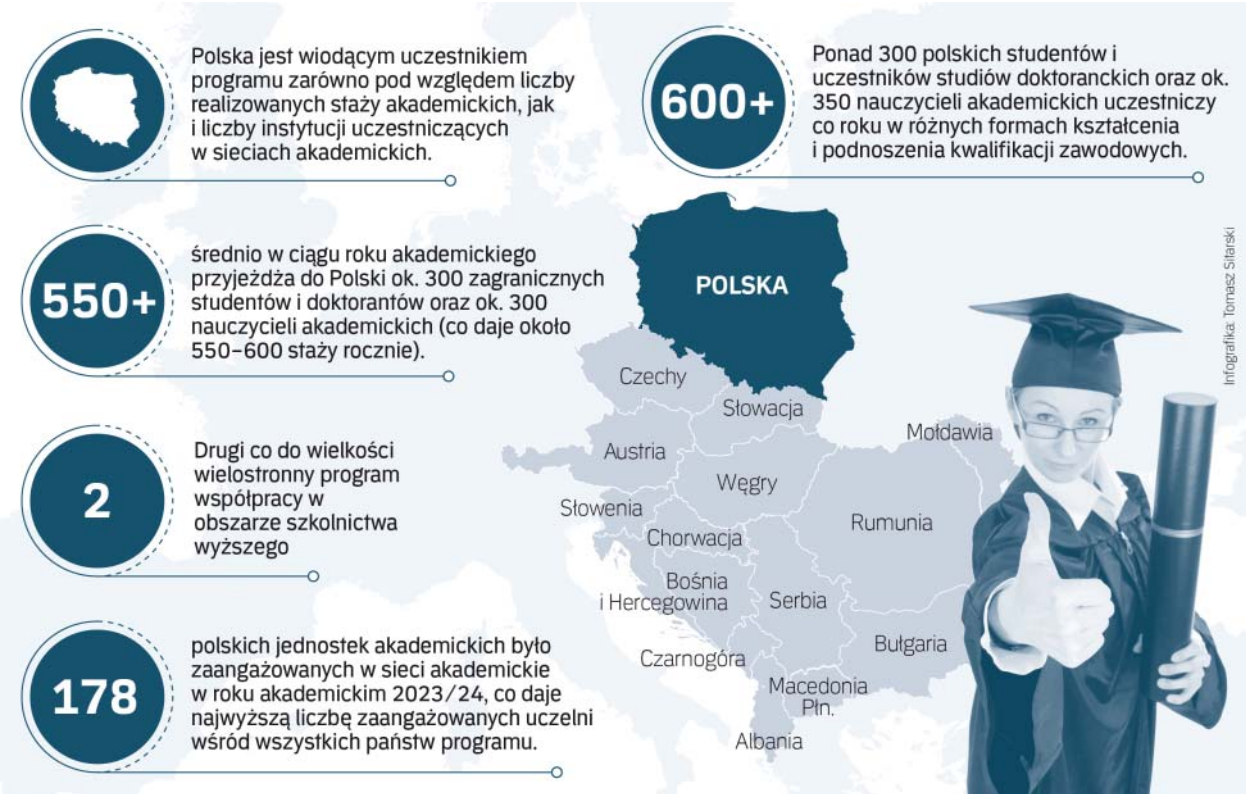
dr Dawid Kostecki
dyrektor Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej



Program CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) od blisko 30 lat jest odpowiedzią środowiska akademickiego na stale rosnącą potrzebę współpracy w zakresie mobilności akademickiej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Wypełniając misję jednego z kluczowych założeń celów zrównoważonego rozwoju ONZ w obszarze szkolnictwa wyższego oraz procesu bolońskiego, warto przynajmniej pokrótce przypomnieć genezę programu. Idea regionalnej wymiany akademickiej została zaprezentowana w 1992 roku przez stronę austriacką. Wówczas entuzjastami tego pomysłu stały się następujące państwa: Bułgaria, Polska, Słowacja, Słowenia oraz Węgry. Już rok później podpisano Porozumienie w sprawie ustanowienia współpracy w dziedzinie edukacji i kształcenia w ramach Środkowoeuropejskiego programu studiów uniwersyteckich CEEPUS. W wyniku ustaleń międzynarodowych Polska stała się jednym z krajów założycielskich CEEPUS. Program oficjalnie zaczął funkcjonować od 1 stycznia 1995 roku i był pierwszym programem współpracy wielostronnej w dziedzinie edukacji krajów Europy Środkowo-Wschodniej, a więc na 10 lat przed przystąpieniem Polski do Unii. Niewątpliwie to był wielki krok dla dyplomacji naukowej młodej wówczas III Rzeczypospolitej. Aktualnie program CEEPUS jest synergią działań 15 państw członkowskich. Pracowitość ostatnich 30 lat działalności owocuje w postaci 82 000 złożonych aplikacji oraz 2000 instytucji uczestniczących. Wzmocnienie współpracy międzynarodowej pozwoliło uściślić relację Polski z Czechami, Węgrami, Austrią, Słowacją oraz Rumunią. Dziś, program CEEPUS, jest drugim co do wielkości wielostronnym programem współpracy w obszarze szkolnictwa wyższego. Wzrost liczby stypendiów o ponad 800 wniosków w porównaniu z ubiegłym rokiem akademickim pozwala wierzyć, że formuła programu jest nadal atrakcyjna w oczach naukowców na różnych etapach ich kariery.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej od 2017 roku koordynuje prace administracyjne związane ze wspieraniem wymiany studentów oraz kadry naukowej. Ponad 600 polskich studentów, doktorantów oraz nauczycieli akademickich co roku nawiązuje współpracę z badaczami z pozostałych państw partnerskich programu CEEPUS, prowadzi wspólne badania, które wzmacniają pozycję nauki w regionie oraz przyczyniają się do tworzenia atrakcyjnej oferty programów kształcenia.

Mimo iż proces internacjonalizacji uległ swoistej metamorfozie w skali światowej, dobre praktyki oferowane przez akredytowane uczelnie krajów sąsiedzkich mobilizują do zdobywania nowych umiejętności, doświadczeń kulturowych, a przede wszystkim do wzmacniania swoich kompe-



tencji specjalistycznych. Zaletą programu jest prowadzenie wspólnych działań dydaktycznych i mobilności badaczy z różnych dziedzin w międzynarodowych sieciach akademickich, co pozwala studentom, doktorantom i kadry akademickiej nawiązać interdyscyplinarne partnerstwa w niemalże wszystkich dziedzinach, od kierunków inżynierij-

178 polskich jednostek akademickich, spośród 1700 wszystkich, weźmie udział w programie wymiany od nowego roku 2023/2024

no-technicznych aż po nauki medyczne czy przyrodnicze. Tendencja wzrostowa związana z akcesją do programu CEEPUS nowych państw członkowskich pozwala z optymizmem spojrzeć w przyszłość związaną z poszerzaniem oferty wymiany akademickiej.

Warto zauważyć, że program przyczynił się do powstawania wspólnych publikacji naukowych. To niezmiernie ważne, by odbyty staż stał się inspiracją do przekazywania dobrych praktyk na swojej Alma Mater. W ankiecie ewaluacyjnej dla koordynatorów i partnerów sieci akademickich w programie CEEPUS III przeprowadzonej w 2019 roku, aż 50 proc. ankietowanych zadeklarowało powstanie co najmniej jednej publikacji naukowej po odbyciu zagranicznych praktyk.

Wielość przedsięwzięć to klucz do umiędzynarodowienia współpracy badawczej, poprzez nawiązywanie multilateralnych partnerstw strategicznych. Po wybuchu pandemii Covid-19 przez krótką chwilę mogło się wydawać, że dalsza egzystencja programu CEEPUS stanie pod znakiem zapytania. Jednak NAWA, jako jednostka realizująca zadania Polskiego Biura CEEPUS, zaofiarowała dostosowanie do wymogów współczesności rozwiązanie stypendialne dla cudzoziemców – realizacją stażu w formie mobilności wirtualnej. Ta forma wraz z formą hybrydową na stałe zagościła w ofercie CEEPUS.

Program CEEPUS odgrywa istotną rolę w budowaniu silnej więzi międzyuczelnianej w Europie Środkowo-Wschodniej, zapewniając transgraniczną integrację regionu w wymiarze akademickim. Patrząc na sygnatariuszy porozumienia program może również stanowić dobrą płaszczyznę rozwoju do krzewienia idei Trójkormorza w innych politykach publicznych. Obecnie Polska jest wiodącym uczestnikiem CEEPUS pod względem liczby realizowanych staży naukowych oraz instytucji partycypujących. Aż 178 polskich jednostek akademickich, spośród 1700 wszystkich, weźmie udział w programie od nowego roku 2023/2024, dając Polsce najwyższą liczbę uczelni zaangażowanych wśród krajów partnerskich.

Jestem przekonany, że podpisanie porozumienia podczas CEEPUS Week Poland 19-20 września br. będzie kolejną okazją do zacieśnienia współpracy multilateralnej, która daje szeroki wachlarz możliwości dla całego środowiska akademickiego, a sieciowanie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego za pośrednictwem programu CEEPUS nabierze jeszcze większego tempa.

ROZMOWA

Integracja uczelni to szansa na rozwój

Naszym celem jest wymiana akademicka, budowanie potencjału uczelni i jakości programów nauczania – mówi **Michael Schedl**, sekretarz generalny Centralnego Biura CEEPUS w Wiedniu.

JULIA SCHWARTZ

CEEPUS jest programem środkowoeuropejskim. Jak ważny jest regionalny aspekt wymiany uniwersyteckiej?

CEEPUS to wielostronny program wymiany uniwersyteckiej w rozszerzonym regionie Dunaju, oparty na umowie międzynarodowej. Nasz region stanął w obliczu wyzwań najnowszej historii naznaczonej żelazną kurtyną oraz przemocą, m.in. wojną w Jugosławii czy obecnie w Ukrainie. Regionalna współpraca akademicka jest silnym narzędziem do pokonywania granic i nawiązywania kontaktu między uniwersytetami i krajami. Dlatego odgrywa ważną rolę w promowaniu pokoju i przelamywaniu stereotypów, szczególnie w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej.

Programy regionalne, takie jak CEEPUS, pomagają uniwersytetom w integracji z szerszym europejskim obszarem edukacji. Instytucje partnerskie mogą uczyć się od siebie nawzajem, co buduje potencjał i zapewnia jakość nauczania. Problemy, takie jak gospodarka wodna, zagrożenia dla środowiska, różnorodność biologiczna, zmiany klimatyczne itp., można lepiej rozwiązać w

małej skali regionalnej. Łatwiej jest podróżować i spotykać się ze współpracownikami, łatwiej jest rozpocząć projekt sieciowy, dzielić się zasobami takimi jak instrumenty badawcze lub laboratoria.

Jakie są podstawowe cele i działania CEEPUS?

Główną działalnością CEEPUS są sieci działające w ramach wspólnego tematu naukowego. Sieci te składają się z kwalifikujących się uniwersytetów z państw członkowskich CEEPUS. Program pokrywa stypendia na wyjazdy dla studentów i nauczycieli na kwalifikujących się uniwersytetach. Głównym celem jest wspieranie współpracy między uniwersytetami w ramach tej samej dyscypliny. Jedną z naszych wyjątkowych sieci jest na przykład sieć „VET-NEST Extended”, będąca efektem współpracy uniwersytetów i instytucji weterynaryjnych w całym regionie.

Pomysł stworzenia takiego instrumentu akademickiego pojawił się w 1995 roku. Jak do tego doszło?

Główną ideą było wsparcie i zaangażowanie społeczności akademickiej oraz rozwój regionalnego programu



MAT PRAS

wymiany uniwersyteckiej w regionie, w którym współpraca była utrudniona lub niemożliwa przez wiele lat. Wszystko wydarzyło się bardzo szybko: uchwała została oficjalnie przyjęta na regionalnej konferencji ministerialnej już w listopadzie 1992 r. w Grazu (Austria).

Narodziła się nazwa „CEEPUS” – Środkowoeuropejski Program Wymiany Studiów Uniwersyteckich. Austria, Bułgaria, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry oraz tymczasowy Sekretariat Generalny CEEPUS rozpoczęły pracę i koordynowały zawarcie kontraktu CEEPUS I, co miało miejsce 8 grudnia 1993 roku w Budapeszcie. Pierwsza konferencja ministerialna CEEPUS odbyła się 22 stycznia 1995 i potwierdziła wybór pierwszych sieci, dając pozwolenie na rozpoczęcie wymiany akademickiej.

Obecnie, liczący 15 krajów członkowskich, CEEPUS jest jednym z największych

europejskich regionalnych programów wymiany uniwersyteckiej: od samego początku pobytu nauczycieli za granicą były zintegrowane z projektami badawczymi, oprócz obowiązków dydaktycznych. Rezultatem i efektem kontaktów CEEPUS są wyniki badań i publikacje na przestrzeni 25 lat. W 2003 r. podpisano kontrakt CEEPUS II, a w 2010 r. kontrakt CEEPUS III, który obowiązuje do 2025 r., a już 20 września 2023 r. w Warszawie zostanie podpisany CEEPUS IV.

Kim są beneficjenci programu?

Sercem i beneficjentami programu są sieci CEEPUS, czyli partnerstwa instytucji uniwersyteckich. Studenci, młodzi badacze i nauczyciele uniwersyteccy finansowani są w programie grantowym.

Warto też podkreślić znaczenie programów wymiany dla całego społeczeństwa. Koordynatorzy sieci oferują różnorodne możliwości w zależności od dyscyplin, które czasami nie są oferowane w krajach macierzystych. Jeśli przyszły mikrobiolog lub radiolog może pracować w laboratorium przy użyciu technik i personelu, które nie są dostępne lub znane w jego kraju, jest to korzyść dla kraju jego pochodzenia. To samo

dotyczy oczywiście studentów lingwistyki, pracy socjalnej czy weterynarii.

Jak zarządzany jest program?

Wspólny Komitet Ministrów jest najwyższym organem CEEPUS. Spotyka się co dwa lata i podejmuje wszystkie podstawowe decyzje, takie jak przyjęcie nowych państw członkowskich, dalszy rozwój programu i wszelkie inne ważne decyzje. Oczywiście Wspólny Komitet Ministrów odpowiada za budżet CEEPUS i wewnętrzną walutę CEEPUS, czyli „1 miesiąc stypendialny”, definiowany jako pełne stypendium zgodne z lokalnym standardem życia. Co roku wszystkie kraje deklarują liczbę miesięcy stypendialnych, które udostępnią na następny rok akademicki. Komitetowi przewodniczy jeden z jego członków, wybrany na przewodniczącego CEEPUS. Obecny przewodniczącym CEEPUS jest Polska.

W jakich kategoriach CEEPUS przyznaje stypendia mobilne?

W CEEPUS nie ma ograniczeń co do kierunku studiów, zatem zgłaszać się mogą sieci ze wszystkich obszarów badawczych. Aby program był elastyczny, CEEPUS oferuje różne

rodzaje wymian: wycieczki studenckie, pobyty krótko-terminowe do trzech miesięcy, długoterminowe pobyty studenckie na cały rok akademicki, a także krótko- i długoterminowe pobyty dla nauczycieli akademickich. Zdaliśmy sobie sprawę z rosnącego zainteresowania mobilnością, zwłaszcza od czasu pandemii. Wyjątkową szansą, jaką oferuje program CEEPUS, są pobyty krótko-terminowe. Wielu kandydatów decyduje się na skorzystanie z tej opcji i zyskuje wszystkie zalety pobytu za granicą, a jednocześnie może pozostać w kontakcie z domem i np. nie przegapić własnej pracy.

Jakie szczególne wymagania stawia przed uczestnikami czwarta edycja CEEPUS?

Będzie zawierać wiele nowych i już opracowanych opcji, jak np. wirtualna wymiana, która została wdrożona podczas pandemii w pięciu krajach członkowskich. Nową szansą będzie wymiana kadry uniwersyteckiej, dodatkowe świadczenia dla osób z grup dyskryminowanych, niedostatecznie reprezentowanych lub niepełnosprawnych oraz rozpoczęcie programu dla nauczycieli i studentów z krajów trzecich. /©

ROZMOWA

Klucz do współpracy regionalnej

Mamy podobne wyzwania, ale i wielkie możliwości – uważa **Michal Fedák**, dyrektor agencji SAIA, sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej.

JULIA SCHWARTZ

Współczesna nauka wymaga wymiany informacji i doświadczeń. Jakie możliwości w tym zakresie daje program CEEPUS?

CEEPUS wspiera mobilność akademicką w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej, przyczynia się do integracji europejskiej w szkolnictwie wyższym i podkreśla specyfikę regionalną. Program umożliwia rozwój współpracy pomiędzy słowackimi i zagranicznymi uczelniami poprzez tworzenie sieci akademickich, w ramach których realizowana jest mobilność studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich, a tym samym możliwy jest dalszy rozwój współpracy naukowo-badawczej. Poprzez swoje inicjatywy CEEPUS umożliwia jednostkom dzielenie się wiedzą, uczenie się od goszczących nauczycieli lub rówieśników, współpracę przy nowatorskich badaniach i zdobywanie kontaktu z różnymi perspektywami badawczymi. Aktualnym priorytetem programu jest rozwój wspólnych programów studiów prowadzących do uzyskania podwójnych lub wspólnych dyplomów oraz wspólne zarządzanie pracami



MAT PRAS

dyplomowymi i rozprawami doktorskimi. W ramach CEEPUS możliwa jest także organizacja wycieczek i szkół letnich, spotkań koordynacyjnych i kursów językowych, które uzupełniają współpracę zawodową i naukową pomiędzy uczelniami oraz stanowią wartość dodaną w rozwoju zasobów ludzkich.

W programie uczestniczy 15 państw członkowskich. To dobra platforma współpracy?

Misją programu jest postęp w uznawaniu pobytów studyjnych za granicą i kwalifikacji uniwersyteckich pomiędzy uczelniami oraz wsparcie rozwoju środkowoeuropejskiego wymiaru programów studiów i współpracy w obszarze szkolnictwa wyższego.

CEEPUS jest przykładem ogromnego znaczenia współpracy regionalnej w szkolnictwie wyższym. Jest to jeden z międzynarodowych

mechanizmów finansowania, który ma pomóc w realizacji strategii UE dla regionu Dunaju. Współpraca uczelni z krajami regionu środkowoeuropejskiego i południowo-wschodniego jest kluczowa, gdyż kraje te stoją przed podobnymi wyzwaniami w zakresie przepływu talentów.

Współpraca ta pielęgnuje też poczucie wspólnoty i wspólnego celu wśród sąsiadujących krajów. Koncentracja regionalna sprzyja zrozumieniu kulturowemu, zrozumieniu krajoznawczemu, wzmacnia sieci akademickie i zachęca do wspólnych projektów akademickich dostosowanych do konkretnych potrzeb i wyzwań regionu. Ponieważ państwa członkowskie w wielu przypadkach przechodzą podobne przemiany w zakresie internacjonalizacji szkolnictwa wyższego, stoją także przed podobnymi wyzwaniami związanymi z ogólnym brakiem środków finansowych, wyzwaniami w przyciąganiu talentów w globalnej konkurencji czy barierami administracyjnymi.

Aby w pełni uchwycić potencjał i wpływ współpracy regionalnej, należy wspomnieć, że w roku akademickim 2023/2024 w programie

będzie działać 129 sieci. Typowa sieć składa się z ponad trzech partnerów (lub organizacji uczestniczących). Słowacja, zajmująca centralne położenie w regionie, korzysta z uczestnictwa w 97 sieciach obejmujących 90 jednostek i instytucji ze Słowacji.

Jak ocenia pan zainteresowanie programem w krajach byłego bloku komunistycznego, zwłaszcza Słowacji?

Słowacja charakteryzuje się w przybliżeniu zrównoważonym przepływem mobilności w programie, tj. liczba mobilności wyjazdowych jest zbliżona do liczby mobilności przyjazdowych. W roku akademickim 2021/2022 ogółem przyjechało ponad 380 stypendystów, natomiast wyjazdowych było 435. Spośród tej liczby studenci stanowili około 21 proc. grupy stypendialnej. Program cieszy się największym zainteresowaniem wśród nauczycieli/naukowców, którzy z wyjazdów korzystają w ponad 60 proc. przypadków.

Każde państwo członkowskie posiada Krajowe Biuro CEEPUS (NCO). Jakie zadania ma taka instytucja?

Mają one kluczowe znaczenie dla sprawnego

działania i skuteczności programu CEEPUS. Pełnią rolę koordynatorów i facylitatorów, odpowiedzialnych za szereg kluczowych zadań. Przede wszystkim są punktami kontaktowymi i ośrodkami informacyjnymi dla lokalnych instytucji akademickich i potencjalnych uczestników. Odgrywają kluczową rolę w administrowaniu grantami mobilnościowymi (stypendiami), zarządzaniu wnioskami i zapewnieniu właściwej alokacji zasobów. Ponadto Krajowe Biura CEEPUS aktywnie angażują się w promocję programu, współpracę z biurami innych państw członkowskich i Centralnym Biurem CEEPUS.

Czy wysokość stypendiów różni się w zależności od kraju?

Zazwyczaj budżet jest rozdzielany na stypendia, które powinny pokryć koszty utrzymania w kraju przyjmującym, jednak w państwach członkowskich dostępne są inne dodatki, np. Słowacja zapewnia także zwrot kosztów podróży uczestnikom wyjeżdżającym. Słowaccy stypendyści mogą ubiegać się o jednorazową zryczałtowaną dietę podrózną. Stawki pieniężne stypendiów mogą się różnić w zależności od

kraju, ponieważ często zależą od kosztów utrzymania w kraju przyjmującym i dostępnych środków z Krajowego Biura CEEPUS. Wartość stypendiów można sprawdzić na stronie: <https://www.ceepus.info/content/contact>. Słowacja rok temu podniosła stawki stypendiów, w związku z czym m.in. studenci otrzymują obecnie 400 euro/miesiąc, natomiast nauczyciele akademicy ze stopniem doktora mogą otrzymać do 1015 euro/miesiąc. Biorąc jednak pod uwagę wysoki poziom inflacji zaobserwowany w ubiegłym roku, stawki stypendialne mogą wzrosnąć w przyszłości.

Co słowacka nauka może zaoferować partnerom międzynarodowym?

Możemy poszczycić się mocnymi stronami, które czynią Republikę Słowacką atrakcyjnym partnerem. Po pierwsze, mamy tradycję doskonałości w takich dziedzinach, jak inżynieria materiałowa, inżynieria samochodowa, nauki przyrodnicze, rolnictwo i weterynaria, wspieranych przez silną sieć instytucji badawczych i uniwersytetów. Przykłady sieci CEEPUS nominowanych do nagrody ministrów również pokazują wiedzę specjalistyczną i poziom zaangażowania słowackich instytucji uczestniczących. /©

RAPORT



Posiedzenie Wspólnego Komitetu Ministrów CEEPUS (Meeting of the Joint Committee of CEEPUS Ministers), Zagrzeb 2019

Polska liderem programu wymiany akademickiej

W programie CEEPUS co roku uczestniczy blisko 600 studentów i pracowników naukowych z naszego kraju. Mogą liczyć na staże i stypendia.

JOANNA LEWANDOWSKA

Choć program wymiany akademickiej CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) nie jest jeszcze tak dobrze znany, jak uniijny program promujący mobilność Erasmus+, jest z pewnością równie atrakcyjny jak jego najpopularniejszy odpowiednik. Niemniej jednak coraz więcej osób z Polski decyduje się z niego skorzystać.

Według Ministerstwa Edukacji i Nauki jest to obecnie drugi co do wielkości w naszym kraju program współpracy w obszarze szkolnictwa wyższego. – Współpraca układa się znakomicie. Z wymiany skorzystało wielu studentów i wykładowców, co przyczyniło się do poprawy wyników w nauce i działalności akademickiej. W ciągu prawie dwudziestu lat współpracy zrodziły się nie tylko relacje zawodowe, ale także przyjaźnie – zapewnia prof. Nicolae Ungureanu, wykładowca na Politechnice w Kluż-Napocze w Rumunii.

Dane Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej pokazują, że co roku uczestniczy w nim ponad 600 studentów i pracowników naukowych z Polski. Biorąc pod uwagę to, że nasz kraj uczestniczy w nim od początku istnienia – czyli 1995 r. – to przez 18 lat skorzystało z niego już ponad 10 tys. osób.

Program opiera się na współpracy jednostek akademickich, w ramach której realizowane są mobilności międzynarodowe dla studentów oraz pracowników dydaktycznych i naukowych akredytowanych uczelni z państw członkowskich programu CEEPUS. Państwami członkowskimi programu są obecnie: Albania, Austria, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Czarnogóra, Czechy, Macedonia, Mołdawia, Polska, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia i Węgry. Udział bierze również Uniwersytet w Prisztinie.

Polskie uczelnie w największym zakresie współpracują z

OPINIA

**PROF. ROBERT
ČEP**

Dziekan Wydziału Mechanicznego, zastępca kierownika Katedry Obróbki Mechanicznej, Montażu i Metrologii Inżynierskiej Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie



CEEPUS to program wymiany studyjnej dla studentów i wykładowców akademickich pochodzących z Europy Środkowej. Współpraca odbywa się za pośrednictwem sieci tematycznych. Korzystając z programu studenci i nauczyciele mogą dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem uzyskanymi w ramach poszczególnych sieci, ale także pracować nad badaniami naukowymi, pracami dyplomowymi. Możliwe jest także uczestniczenie w wycieczkach i jednocześnie odbywanie krótkich staży w miejscu, do którego trafil. Bazując na ponad 20-letnim doświadczeniu, polecam program CEEPUS wszystkim, którzy chcą zdobyć krótkie doświadczenie w zagranicznej działalności – także odbywając je wielokrotnie na różnych uczelniach. Wnioski o uczestnictwo w tym programie zbierane są dwa razy w roku, a formalności nie są skomplikowane. Trzeba pamiętać, że nikt nikomu nie odbierze doświadczenia związanego ze studiami za granicą, a taki wyjazd pomoże się rozwijać.

Czechami, Węgrami, Austrią, Słowacją i Rumunią. Z tych krajów co roku przyjeżdża do Polski około 300 studentów i 250-300 nauczycieli akademickich.

W realizację sieci akademickich oraz wymianę akademicką stażystów najbardziej zaangażowane są uczelnie techniczne i duże ośrodki dydaktyczne oraz inne, reprezentujące nauki przyrodnicze, ekonomiczne medyczne i artystyczne. CEEPUS cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mniejszych uczelni – daje on bowiem możliwość uatrakcyjnienia oferty dydaktycznej i rozszerzenie współpracy międzynarodowej. Uczelnie przyznają, że wybierając partnerów, starają się dobierać ich tak, by ich studenci czy naukowcy otrzymali dodatkowe profity. Może to być np. podwójny dyplom czy możliwość uczestniczenia w ciekawym projekcie naukowym.

Ważna współpraca między uczelniami

Polska jest wiodącym uczestnikiem programu zarówno pod względem liczby

realizowanych staży akademickich, jak i liczby instytucji uczestniczących w sieciach akademickich. Obecnie program ten jest realizowany w 178 ośrodkach akademickich.

Program CEEPUS oferuje zarówno stypendia krótkoterminowe w ramach staży naukowych oferowanych w sieciach akademickich, stypendia krótkoterminowe w ramach staży naukowych Freemover, jak i stypendia krótkoterminowe w ramach szkół letnich i intensywnych kursów.

Duże zaangażowanie polskich uczelni w sieci akademickie pokazuje, iż program umożliwia im kontynuowanie współpracy, pielegnowanie nawiązanych kontaktów i prowadzenie wymiany z partnerami zagranicznymi dzięki wsparciu w formie stypendiów przyznawanych osobom uczestniczącym w tej współpracy międzyuczelnianej.

Program poprzez mobilność akademicką przyczynia się również do podniesienia poziomu i jakości kształcenia oraz badań naukowych prowadzonych w polskich szkołach wyższych, a także do podnoszenia kwalifikacji za-

wodowych nauczycieli akademickich i rozwoju młodej kadry naukowej.

O zagraniczne stypendia mogą ubiegać się studenci, doktoranci oraz pracownicy naukowci.

Fizycznie, wirtualnie i hybrydowo

Od 1 lutego 2021 r. program CEEPUS dopuszcza realizację mobilności wirtualnej. Oznacza to, że możliwe jest realizowanie staży zarówno w dotychczasowej formie – fizycznej, wirtualnej – jak i mieszanej, tzw. blended mobility, tj. część stażu w formule wirtualnej, a część jako mobilność fizyczna.

W przypadku stażu w formule mieszanej stypendium naliczane jest proporcjonalnie, tzn. za okres mobilności fizycznej stawki przewidziane dla staży fizycznych, a za okres mobilności wirtualnej – dla staży zdalnych.

Z mobilności wirtualnej i mieszanej mogą skorzystać realizujący wirtualnego stażu w Polsce, gdy stypendysta przebywa w kraju zamieszkania będącego zarazem sygnatariuszem porozumienia CEEPUS III. Polskie biuro CEEPUS zatwierdza i nadaje stypendia w ramach staży wirtualnych i mieszanych na wniosek uczelni przyjmującej w Polsce. Proces aplikacyjny dla mobilności wirtualnej jest taki sam jak dla dotychczasowych mobilności realizowanych w formie fizycznej. W przypadku staży wirtualnych wymagane jest jednak dodatkowo przesłanie zgody uczelni przyjmującej, zawartej w ramach aplikacji, i zatwierdzonego planu pracy w formule zdalnej.

W Programie CEEPUS wnioski składa się poprzez stronę www.ceepus.info. /©

OPINIA

**PROF. ANDREA
SCHMIDT**

Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu w Peczu, Katedra Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych



Nasz wydział ma kilka sieci CEEPUS – ja jestem koordynatorką dwóch z nich. Jedną z nich jest częścią realizowanego od dziesięciu lat wspólnego programu MA „Europa z perspektywy wszechradzkiej”. Mamy tu blisko trzykrotnie więcej partnerów niż na pierwotnym programie studiów podyplomowych. Od 2016 roku organizujemy szkołę letnią zrzeszoną w sieci. Studenci pochodzą przeważnie z uczelni partnerskich, a program realizowany jest przy wsparciu kolegów z Biura Współpracy z Zagranicą naszej uczelni. Węgierska organizacja koordynująca – Fundacja Publiczna Tempus – co roku ogłasza bezpłatne „miesiące” (limity), o które można się ubiegać, organizując letni uniwersytet lub specjalne kursy. Do tej pory za każdym razem odnosiliśmy sukcesy w tej rywalizacji.

Dla mnie ważnym doświadczeniem było to, że w czasie pandemii dwukrotnie udało nam się zorganizować ten program online, a gdy w 2022 roku ostatecznie odbył się on z udziałem fizycznym, zainteresował osoby uczestniczące w nim online. Drugą naszą sieć – Studiów Granicznych i Regionalnych – zorganizował Uniwersytet Opolski. W tym przypadku nacisk położony jest nie tyle na goszczenie letnich uniwersytetów, ile na wspólny mentoring dla doktorantów. Sieć ta z sukcesem złożyła wniosek o dofinansowanie Międzynarodowego Funduszu Wszechradzkiego w 2023 roku. W efekcie w październiku 2023 roku w Skopje odbędzie się wspólna konferencja i warsztaty. Współpraca w ramach CEEPUS może stać się dodatkowym impulsem do wzmocnienia naszej kooperacji. Jest to też dobra okazja, aby móc gościć studentów lub wykładowców z krajów spoza UE.

OPINIA

**DR MICHAŁ
WIELECHOWSKI**

Instytut Ekonomii i Finansów, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego



CEEPUS nie jest siecią samych uniwersytetów w Europie Środkowej, które współpracują ze sobą, jest on łańcuchem powiązań ludzi nauki i dydaktyki oraz studentów w ramach jednostek akademickich na uczelniach. Pozwala na budowanie bliskiej i silnej współpracy pomiędzy krajami. Należy zwrócić uwagę na elastyczność zasad funkcjonowania programu oraz jego decentralizację administracyjną. CEEPUS nie ma centralnego biura, które zarządza wnioskami, a każdy kraj członkowski ma własne biuro narodowe, które zapewnia elastyczność w zarządzaniu i dostosowywaniu się do krajowych potrzeb i priorytetów. Dzięki temu można bardzo szybko reagować na zmieniającą się rzeczywistość. Tak było np. w okresie pandemii, kiedy niemal natychmiast podjęto decyzję o umożliwieniu kształcenia zdalnego i hybrydowego. Tak samo, gdy w następstwie agresji rosyjskiej na Ukrainę szybko podjęto decyzję o umożliwieniu Ukraińcom korzystania z programu – mimo że Ukraina nie należy do CEEPUS.

CEEPUS jest często porównywany z programem Erasmus+, jednak skupia się bardziej na współpracy regionalnej w Europie Środkowej. Ze względu na regionalne podejście i bardziej zintegrowane sieci uczelni CEEPUS prowadzi do głębszej i bardziej owocnej współpracy akademickiej. Ograniczony zakres terytorialny funkcjonowania programu umożliwia bliższe relacje pomiędzy studentami i pracownikami naukowymi, a jednocześnie, dostosowując się do zmieniającego się rynku pracy, umożliwia również krótkie staże naukowe i wizyty studyjne. Bliska współpraca i duża elastyczność oznaczają też, że ścieżka aplikacyjna jest skrócona.

WAŻNE INFORMACJE

Jak przystąpić do programu CEEPUS

Zasady realizacji wymiany akademickiej w ramach Środkowoeuropejskiego Programu Wymiany Uniwersyteckiej.

JULIA SCHWARTZ

Jak aplikować?

Cała procedura aplikacyjna dla projektów sieci akademickich, mobilności w ramach sieci akademickich i stypendiów Freemover odbywa się drogą elektroniczną poprzez system CEEPUS na stronie internetowej www.ceepus.info

Sieci akademickie.

Jeśli jesteś pracownikiem naukowym lub dydaktycznym uczelni w kraju członkowskim CEEPUS:

1. Stwórz pomysł na projekt tematyczny współpracy pomiędzy partnerami (minimum trzy jednostki) i opis Sieci Akademickiej.
2. Skontaktuj się z partnerami i uzgodnij rolę oraz program dla wszystkich jednostek w Sieci Akademickiej.
3. Zarejestruj konto w systemie CEEPUS na stronie www.ceepus.info
4. Złóż aplikację Sieci Akademickiej oraz dokumenty partnerskie wszystkich jednostek i

zatwierdź aplikację do oceny do 15 stycznia każdego roku.

5. Na tym etapie twoja aplikacja Sieci Akademickiej zostanie oceniona na poziomie narodowym (National Commission) i międzynarodowym (International Commission)
6. Na przełomie marca i kwietnia otrzymasz informację o wyniku oceny oraz dalszych krokach dotyczących wdrażania twojego projektu do realizacji w nadchodzącym roku akademickim.
7. Realizuj projekt sieci oraz zaplanowane w nim mobilności.
8. Rozlicz funkcjonowanie sieci akademickiej, składając Network Report w systemie do 15 grudnia roku kalendarzowego zamykającego projekt.

Stypendia mobilności w ramach sieci akademickich:

1. Skontaktuj się ze swoim koordynatorem lub partnerem na uczelni macierzystej, wszystkie dane znajdziesz w zakładce FIND na stronie www.ceepus.info

2. Koordynator - partner dokona weryfikacji i ewentualnego naboru do współpracy w ramach sieci.
3. Załóż konto i złóż aplikację w systemie CEEPUS na stronie www.ceepus.info
4. Twoja aplikacja zostanie zweryfikowana przez partnera delegującego, biuro narodowe CEEPUS oraz partnera przyjmującego; cała procedura funkcjonuje online, a o jej postępach i efekcie dowiesz się w ramach systemu CEEPUS.
5. Po przyznaniu stypendium przez narodowe biuro CEEPUS w kraju przyjmującym, skontaktuj się z partnerem na uczelni, na której odbywać będziesz staż.
6. Zrealizuj i rozlicz staż, składając odpowiednie dokumenty poprzez system CEEPUS (Mobility Report i Letter of Confirmation).

Stypendia mobilności w ramach aplikacji Freemover:

Stypendia Freemover skierowane są do studentów, studentów doktorantów oraz pracowników dydaktycznych wszystkich

uczelni akredytowanych w państwach członkowskich CEEPUS. Czy uczelnia, do której planujesz wyjazd, jest objęta programem, dowiesz się w narodowym biurze CEEPUS (NCO) kraju przyjmującego lub z danych w systemie CEEPUS.

1. Skontaktuj się z uczelnią i partnerem przyjmującym, zatwierdź u niego swój plan wizyty, uzyskaj dokument Freemover Letter of Acceptance Student lub Teacher.
2. Pamiętaj, jako student musisz złożyć dwie rekomendacje (Letter of Recommendation) od nauczycieli akademickich ze swojej uczelni, a jako nauczyciel musisz w planie stażu uwzględnić minimum sześć godzin dydaktycznych na tydzień pobytu na uczelni przyjmującej.
3. Załóż konto i złóż aplikację w systemie CEEPUS, dodaj do niej skany niezbędnych dokumentów, zatwierdź i wyślij ją poprzez system na stronie www.ceepus.info
4. Twoja aplikacja zostanie zweryfikowana przez biuro narodowe CEEPUS oraz

partnera przyjmującego; cała procedura funkcjonuje online, a o jej postępach i efekcie dowiesz się w ramach systemu CEEPUS.

5. Po przyznaniu stypendium przez narodowe biuro CEEPUS w kraju przyjmującym skontaktuj się z partnerem na uczelni, na której odbywać będziesz staż.
6. Zrealizuj i rozlicz staż, składając odpowiednie dokumenty poprzez system CEEPUS (Mobility Report i Letter of Confirmation). Pamiętaj, że stypendia w programie CEEPUS wypłacane są w kraju przyjmującym, a niektóre kraje macierzyste (delegujące) oferują zwrot kosztów transportu do i z miejsca odbywania stażu. Wszelkie informacje o warunkach stypendialnych znajdziesz na stronie www.ceepus.info, w danych kontaktowych każdego z narodowych biur CEEPUS (NCO). Wszystkie niezbędne formularze dokumentów dostępne są w dziale DOWNLOADS na stronie www.ceepus.info

/©©

CEEPUS IN BRIEF

Polish innovations in CEEPUS

DR DAWID KOSTECKI
Director of the Polish National Agency for Academic Exchange

In recent years, both the Ministry and NAWA have been actively involved in preparations for the negotiation of a successor agreement.

The need for a complementary regional academic exchange programme to coexist was also signalled by the interviewed representatives of the academic community surveyed in the 2019 NAWA survey. CEEPUS was rated as the second most useful programme behind Erasmus+ and ahead of COST

and the EU framework programmes. The vast majority of respondents (63%) assessed that, in the situation of the CEEPUS programme being abolished, other support tools available to them would not meet the university's needs for international cooperation.

The most important point in the opinion of the Ministry of Education and Science and NAWA in the development of CEEPUS IV was the alternative formulas of virtual and hybrid mobility (as an option) with a focus on preferring physical mobility and the possibility for third-country nationals to participate in short-term forms of learning

within the ongoing activities of the CEEPUS Work Programme in the Member States.

September this year will be another opportunity to strengthen multilateral cooperation, which offers a wide range of opportunities for the whole academic world, and the networking of higher education system stakeholders through CEEPUS will gain even more momentum. I am convinced that the signing of the agreement during CEEPUS Week Poland on 19-20 September this year will be another opportunity to strengthen multilateral cooperation. /©©

Cooperation of academic units

JOANNA LEWANDOWSKA
„Rzeczpospolita”

CEEPUS academic exchange programme, is currently the second largest cooperation programme in the field of higher education in our country. Although it is less recognisable than Erasmus+, it is certainly no less attractive.

Figures from the National Agency for Academic Exchange (NAWA) show that more than 600 students and academics from Poland participate each year in CEEPUS.

Given that our country has been participating since

its inception, i.e., since 1995, already more than 10,000 people benefited from it in eighteen years.

The programme is based on the cooperation of academic units within the framework of which international mobility for students and teaching and research staff of accredited universities from CEEPUS member states is realised. The programme's member states are currently Albania, Austria, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Montenegro, Czech Republic, Macedonia, Moldova, Poland, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, and Hungary. The University

of Pristina is also participating.

Polish universities cooperate to the greatest extent with the Czech Republic, Hungary, Austria, Slovakia, and Romania. From all the countries involved in this programme, around 300 students and 250-300 academics come to Poland.

Technical universities, large teaching centres, and other units representing such disciplines as natural sciences, medical economics, and arts are most involved in the implementation of academic networks and the academic exchange of interns. /©©

Support and involve

MICHAEL SCHEDL
Secretary General CEEPUS

Our region has faced a complex and struggling recent history marked by separation due to the Iron Curtain, and by violence, e.g. the Yugoslav wars, the recent war in Ukraine.

Regional academic cooperation serves as a strong tool to overcome boundaries and tie connections among universities and countries. Therefore, regional academic exchange plays an important role in promoting peace and overcoming mutual stereotypes, particularly in Central and Southeastern Europe. The

main idea of the program was to support and involve the academic community and to develop a regional university exchange program, in a region where cooperation was difficult or not possible for many years. For example, shortly after the Yugoslav wars, all newly formed states joined the CEEPUS program, leading to a today intense collaboration among their universities.

Regional programs like CEEPUS also help universities in integrating into the broader European Education Area. Partner institutions can learn from each other and can so improve in capacity building and in the quality

assurance of curricula. University institutions from the CEEPUS countries train collaboration with partner institutions on a smaller regional scale. This enables them to expand their partnerships to international platforms, such as European Union Programs.

The main activity of CEEPUS are networks under a common scientific topic. Those networks consist of eligible universities of the CEEPUS member states operating joint programs and activities. Within these academic networks, CEEPUS covers mobility grants for students and teachers at those eligible universities. /©©

MICHAL FEDÁK
Deputy Minister of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic

With 15 member states participating, CEEPUS exemplifies the significance of regional cooperation in higher education.

The regional aspect of university exchange within the CEEPUS is of paramount importance. The vision of the program is: progress in the recognition of study stays abroad as well as university qualifications between universities and support for the development of the Central European dimension of university study programs and regional

cooperation in the field of higher education..

This collaboration not only facilitates the flow of students and academics across borders but also nurtures a sense of community and shared purpose among neighboring countries.

The regional focus fosters cultural understanding, understanding of the research landscape, strengthens academic networks, and encourages joint academic projects tailored to the specific needs and challenges of the region. As the member states in many cases undergo similar transformations in terms of internationalization of their higher education sector,

they also face similar challenges related to the overall lack of funding, challenges in attracting talent in the global competition, or administrative barriers hindering smoother mobility, etc.

In order to fully grasp its regional cooperation potential and impact, it is necessary to mention that in the Academic year 2023/2024 there will be 129 networks operating in the program. A typical network consists of over 3 partners (or participating organizations). Slovakia, having the central position in the region, takes the advantage of participating in 97 networks encompassing 90 Institutions units from Slovakia. /©©